

HEGYESI GÁBOR—TALYIGÁS KATALIN—VISY ERZSÉBET:

SZOCIÁLIS KOLLÉGIUM ALAKULT BUDAPEST HETEDIK KERÜLETÉBEN

1989. szeptember 15—16-án rendező konferenciára került sor a VII. kerületi Tanács rendezésében. *Szociális Kollégiumot* hívtak életre, és egy *Szociális Alap* létesítéséről határoztak a megjelentek.

Az előzmények:

1987-ben az ELTE Szociálpolitikai Tanszéki Csoportja megbízást kapott Erzsébetváros szociális térképének elkészítésére. A szociális térkép alapján megállapítható, hogy ma Erzsébetvárosban 120 000 ember él. (82 000 állandó, 37 000 pedig ideiglenes bejelentéssel. Utóbbiak között 17 000-re tehető az illegális beköltözők, önkényes lakásfoglalók, hajléktalanok száma.) A lakásfoglalók országosan is ebben a kerületben a legnagyobb: egy négyzetkilométerre 42 ezer fő jut. Mindez önmagában is elég lenne ahhoz, hogy társadalmi feszültségeket idézzen elő. Számítsuk ehhez hozzá a lakások leromlott állapotát, a kerületben a lakásvizonyok ugyanis rendkívül rosszak. A felújított lakások aránya csupán egyharmada az összes lakásnak.

Az Erzsébetváros leromlott, elhanyagolt állapota, helyreállításának, korszerűsítésének, továbbfejlesztésének elmaradása, a javító célú beavatkozások igénytelensége, töredékessége a második világháború utáni városfejlesztéspolitika jellegzetességeiből következik.

A településfejlesztés, elsősorban a települési infrastruktúra-fejlesztés az elmúlt negyven évben alárendelt szerepű volt, és a különféle, időben változó iparpolitikai szempontoktól függött. A legutóbbi évekig — amikor is a településfejlesztési folyamat egészében stagnálni kezdett — az állami finanszírozású fejlesztés szinte kizárólagos formája a teletszerű építkezés volt, mert ez biztosította a legegyszerűbb feltételt az iparosított építés számára. Ez városperemi beépítetlen területeken vagy bontásos átépítés keretében valósult meg. Az Erzsébetváros ilyen akciók számára szabad területek hiányában illetve a bontásos átépítés költségessége miatt nem bizonyult megfelelő terepnek. Az Erzsébetváros lakásállományának nemcsak korszerűsítése, de karbantartása is elmaradt. A kényszerű, felületes javítások, korszerűsítések

(részleges komfortosítás stb.) az épületszerkezet megbontásával, állagának súlyos veszélyeztetésével jártak együtt. Egyre nő a folyamatos lakásra alkalmatlan, ezért szükséglakásként hasznosított, igen rossz minőségű, ezen belül az életveszélyes lakások aránya (mintegy 40%).

A fejlesztési mechanizmus keretében kialakult alku- és kijárási rendszerben azok a települések, településrészek kerülnek relatíve kedvező helyzetbe, amelyek területén jelentős iparvállalat — elsősorban nehézipari üzem — vagy — mint a Belvárosban — igen tekintélyes hivatalok, központok sora működik. Ezek részben közvetlenül tudnak hozzájárulni a tanácsi fejlesztés finanszírozásához, vagy erre a célra költségvetési erőforrásokat tudnak szerezni. (Cserében természetesen hatalmasat gyakorolnak a helyi településfejlesztési folyamat felett.) A hetedik kerület alapvetően és túlnyomórészt lakóterületi jellegű, így nem tudott erős iparvállalatok patronálására támaszkodni. Jelentős közintézményeinek zöme a gyenge hatalmi pozíciójú kulturális szférába tartozik, és lakásvizonyaiból következően hatékony befolyásolásra képes helyi lakossági csoportokra sem támaszkodhatott.

Nem véletlen ezért, hogy a fejlesztési erőforrásokért való általános versengésben a kerület mindig alulmaradt. A küzdelemben egyetlen érvet — a tapasztalatok szerint elégtelenek, gyengének bizonyuló érvet — tud felmutatni: leromlott fizikai állapotát és lakosainak rossz szociális helyzetét. Nem véletlen, hogy az Erzsébetváros valamelyes nyereséghez csak a kulturális és szociális szférában (szabadidőközpont, szociális foglalkoztató) jutott.

A zsúfoltság, a rossz lakáskörülmények mellett ebben a kerületben a legszenyebb a levegő, a zöldterület gyakorlatilag nincsen. A slumosodás a lakosság életkörülményeit alapvetően meghatározza. Az állandó lakosság egyharmada — 28 000 fő — nyugdíjas, többségükre jellemző, hogy egyedül élő kisnyugdíjas. Minden hatodik ember a létminimum alatt él. Éppen azért, mert a kerület lakossága előregedett, e területen végezte a legtöbb munkát a tanács: jól működik a szociális házi szolgálat, az idős klubjaiban rendszeres szolgáltatást nyújtanak. Az egyházak, a Vöröskereszt gondozó szolgálata, a vállalatok, az MSZMP helyi aloszervei törődnek az idős emberekkel. S mégis: tapasztalunk szerint így is sokan maradnak tel-

jesen ellátatlanul, nincs megoldva a napi gondozás, az emberhez méltó körülmények biztosítása. Vizsgálatunk szerint az idős emberek magáramaradottságának több oka is van: egyrészt a háború, hiszen az itt élők jelentős része zsidó, akik családtagjaikat elvezítették; másrészt az, hogy a fiatal generáció tagjai elköltöztek a kerületből.

A segítségre különösen rászoruló családok jellegzetes típusai a következők:

— Egyedülálló nyugdíjasok 4000 Ft alatti jövedelemmel, magas rezsiköltséggel (életvitelük nagyon szűkös, táplálkozásuk hiányos; magányosak, mentálhigiénés, egészségügyi és szociális gondok nyomják őket; a tanácstól kevés segítséget kapnak).

— Egyedülálló nyugdíjasok kissé magasabb jövedelemmel (izolált életfeltételek között élnek, de a különféle szolgáltatásokat meg tudják fizetni, ezért kapcsolataik valamivel szélesebbek).

— Idős házaspárok létminimum alatti jövedelemmel (magányosak, alap szükségleteikről segély formájában a tanács gondoskodik; lakáskörülményeik elfogadhatatlanok, emberi-társadalmi kapcsolataik szegényesek, ők maguk bizalmatlanok).

— Nehéz helyzetű, alacsony jövedelmű, kétgyermekes családok, gyakran nagyszülővel együttélve (megélhetésük biztosításához önkiszákmányolásra kényszerülnek, néha csak a férj, máskor a férj is, feleség is többletmunkát végez, takarékoskodni mégsem tudnak, néha el is adósdnak).

— Növekvő számban előforduló három vagy többgyermekes családok minden tekintetben rendezetlen életkörülmények között (jövedelmük alacsony, életvitelük szegényes; a felnőttek nehéz fizikai munkát végeznek, több közöttük rokkantnyugdíjas; kapcsolataik vidéki rokonokhoz kötődnek, baj esetén csak rájuk számíthatnak; alapvető jogaikkal sincsenek tisztában; a komplex szociális segítségnyújtás itt hiányzik a leginkább).

A szociális gondoskodás kiterjesztése, komplexebbé tétele, minőségének javítása, változatosságának fokozása valamennyi típus esetén jól észrevehetően szükséges lenne.

Az egészségügyi ellátás mennyiségi mutatói tekintetében (kórházi ágyak száma, orvosi körzetek nagysága, orvosok, védőnők létszáma stb.) az Erzsébetváros helyzete nem kedvezőlembb az egyébként szintén rossz helyzetű többi fővárosi kerületénél. Am ha figyelembe vesszük a kerületben az időskorúak és ezért egészségileg sokkal

inkább veszélyeztetettek magas arányát — emiatt egyébként a halálozási lista élén áll a kerület —, az ellátási hiányosságok különösen jelentősek.

A *bűnözés* itt a legnagyobb mértékű, a veszélyeztetett fiatalok aránya a fővárosi kerületek közül itt a legmagasabb. A gyermekvédelmi hálózat elavult, kapacitását, felkészültségét messze meghaladják a feladatok.

A szociális térkép jelzései szerint a legsúlyosabb kérdés a kerületben a *cigány lakosság* helyzete; a munkanélkülivé váló felnőttek családjainak sorsa, az alapvető megélhetéshez szükséges minimumjövedelem és megfelelő lakás hiánya.

E tények indították a tanács vezetőit arra, hogy a Szociális Kollégiumot létrehívják.

A tanács felhívta a kerület szervezeteit, hogy a tarthatatlan helyzet felszámolásában világnézetre, pártállásra való tekintet nélkül vegyenek részt. A tanácskozáson részt vettek a kerületben újonnan alakult szervezetek és az egyházak képviselői is, így a szakszervezet helyi képviselője, a HNF képviselője, az MSZMP kerületi bizottságának munkatársa mellett a Magyar Demokrata Fórum, az SZDSZ, a Független Kisgazdapárt képviselője is. A szociális helyzetet elemző tanulmány értékelésével mindenki egyetértett. Ugyanakkor igen éles vita alakult ki a felelősségről és a feladatokról. Az SZDSZ képviselője, felolvasva az SZDSZ programját, javaslatot tett a segélyalap növelésére, a gyermekek ingyen étkeztetésére, az idősek jobb ellátására, a 75 év feletti ingyenes gyógyszerellátásra, a szociális lakbérrendszer bevezetésére, s tiltakozott a kialakuló lakásconcepció — mind a lakbéremelés, mind a lakásmegvásárlás kényszere — ellen. Majd felvetette az együttműködés kapcsán a manipuláció veszélyét, elhárította a felelősségvállalást az eddig követett — általa elfogadhatatlan — politikáért. Mint mondotta: „A Szociális Kollégium életre hívása és a Szociális Alap azt a látszatot kelti, hogy a kerület szervezetei közösen menedzselik a válságot. Ezért a válságot az SZDSZ nem felelős, ezért a kormányzó párt a felelős. Vonnakodva jöttünk el ide, hiszen ez olyan látszatot kelthet a kívülről állampolgárok előtt, hogy „ezek” ott fent összeülnek és a fejük felett döntenek... Hangsúlyozni szeretném, hogy az SZDSZ semmiféle felelősséget nem vállal azért a helyzetért, ami itt kialakult.” Objektív kritikai hangjára az evangélikus egyház képviselője reflektált. Szerinte

a felelősségben is osztozunk kell, ha szervezetileg nem is, de egyénileg igen, s a múlt értékeléséből nem következhet a szembenállás. Mindenki, aki tiszta szándékkal segíteni akar — enni adni az éhezőknek, menhelyet a hajléktalannak, támaszt az egyedül élőknek —, azzal ők együttműködnek. Az együttműködés célja, a Kollégium értelme — a jelenlegi helyzet megváltoztatása, a szociálpolitika összehangoltabb gyakorlása. Hogy ki felelős a jelenlegi rossz helyzetért? „...én mint lelkész, mindig úgy érzem, hogy először mindig azt kell megkérdőznem, én miben vagyok felelős, én magam. Hiszen emberek közt élünk és szolgálunk, és talán ahelyett, hogy egymásra mutogatunk, sokkal nagyobb kérdés, hogy megtettem-e mindent, amit tehettem volna? S a másik: sokkal érdekesebb előre nézni és azt mondani: mit kell tennünk? ...persze tudom, hogy egy politikai párt ezt másképpen kategorizálja, mint az egyház. A Kollégium jó kezdeményezésnek látszik. Minden, ami ezt az égető — a hetedik kerületben különösen égető — kérdést illeti; minden, ami a fiatalokat és az öregeket, a létminimum alatt élőket, a lakás nélkülieket, az elesetteket és a magányosokat segíti — minden ilyen kezdeményezésnek örülni kell, és az evangélikus egyház részéről ezeket támogatjuk.”

Az MDF képviselője ugyanezt a gondolatot folytatta, általánosabb szintre emelve a felelősség és a feladatok kérdését. A kerület lakossága érdekében össze kell fogni, de nemcsak a Szociális Kollégium által kezelt Szociális Alapról, hanem a költségvetés e célra fordítható eszközeiről és más forrásairól is együtt kell dönteni. Másképpen — eredményesebben és nyitottabban — kell dolgozni, mint korábban, és többet kell fordítani a szociálpolitikai célokra, s ezért érdemes a Kollégiumot működtetni.

A helyi viszonyokat jól értő MDF képviselőt is elutasította a Kisgazdapárt szóvivője: véleménye szerint a következő években a szociális célzatú kiadásokra nincs több helyi forrás. Mint mondotta: „A Szociális Kollégium vagy az Alap létrehozását a leghatározottabban ellenzem, azért, mert a tanácsnak van erre a célra létrehozott osztálya és költségvetése... az 1990-től kezdődő időszakban egy olyan adósságállomány visszafizetése kezdődik... hogy azt is kérdésessé teszi, lesz-e egyáltalán annyi pénzünk, amennyi eddig rendelkezésünkre állt szociálpolitikára. A Kisgazdapártban

már többször is beszélgettünk ezzel kapcsolatosan... Sajnos azt kell mondanunk, mi úgy látjuk, hogy a jelenlegi gazdasági helyzetben plusz anyagi erők nem mozgósíthatók szociálpolitikára... Ezért nem szeretnénk hitegetni senkit, sem a választókat, sem azokat a szervezeteket, akikkel kapcsolatban állunk... Egyetlen feladatot látok: a VII. kerületi Tanács is nyomatékosan jelezze a felső államigazgatás felé, hogy egy olyan gazdaságpolitika alakuljon ki, amely stabilitást biztosít a vállalkozásoknak.” Mint a továbbiakban kifejtette, előbb a gazdaságot kell lendületbe hozni, a vállalkozásoknak, a piacgazdaságnak kell teret adni, s akkor majd a lakosság megfelelő jövedelem birtokában fordíthat erőforrásokat a szegénység felszámolására. Ezért elutasítja az együttműködést, s az Alap létrehozását.

A HNF képviselője is kételyeit fogalmazta meg, de lényegében saját helyzetének bizonytalansága tükröződött felszólalásában.

Az MSZMP küldötte a *lumpenizálódásra* hívta fel a figyelmet, s *önvédelmi* szervezetek létrehozásához kért segítséget. Ő is, akárcsak a jelenlevők többsége, a szegénység *okainak* felszámolása helyett a házak fokozott védelmének megszervezését tartotta szükségesnek hangsúlyozni. Elmondta azt is, hogy a kerületi idős lakosság 10%-a párttag, az ő ellátásukról-segélyezésükről a pártiszervezetek külön is gondoskodnak, külön hangsúlyt kívánnak helyezni a családvédelemre.

Több szervezet, intézmény a napi gyakorlatát mutatta be — a fórumot is felhasználva saját tevékenysége jobb megismertetésére. Így mutatkozott be a Belvárosi Egészségvédelmi Központ, amely prevenciósi munkát végez (elsősorban az iskolákban, fiatalok körében) és az Almássy-téri Művelődési Központ, amely igen sokféle önszolgáltató csoportot működtet (többek között például Nyugdíjas Önszolgáltató Egyesületet, amely munkát is vállal, és tagjainak a tagok közreműködésével segítséget is nyújt).

A vita tanulságát a VII. kerületi Tanács elnöke, *Csiha Judit* fogalmazta meg: a Szociális Kollégium létrejöttét a megjelent pártok, szervezetek képviselőinek többsége támogatja. Így értelme van felállításának. Ez a Kollégium feladatának tekinti, hogy alkotó módon vegyen részt a kerületi szociálpolitika formálásában, hogy társadalmi kontrollt gyakoroljon a Kollégium pénzügyi alapja és a tanácsi költségvetés felhasználása fölött, hogy részt

vállaljon a teendők közötti sorrend eldöntésében, a cselekvési lehetőségek feltárásában és összehangolásában.

E Kollégiumban a konszenzus elvének figyelembevételével úgy kell dolgozni, hogy valamennyi társadalmi csoport érdekei artikulálódhassanak, s a legsúlyosabb problémák a szolidaritás elve alapján megoldódjanak. A kollégium kuratóriumot működtet a Szociális Alap kezelésére, mely Alaphoz mindenki csatlakozhat felajánlásával. Ezt az ülésen többen is megtették.

A „LÉTHATÁRON” LÉTMINIMUM KIÁLLÍTÁS PROSPEKTUSÁBÓL*

Kedves Látogató!

Mint bizonyára észrevette, hosszú évek hallgatása és elhallgatása után újra divat lett kendőzetlenül, nyíltan beszélni a szegénységről. Manapság nem próbálják letagadni, nem próbálják bonyolult és körmönfont kifejezésekkel körülírni, megszépíteni, sőt egyre ritkábban próbálják az erkölcsi fogyatékosságok szükségszerű következményének feltüntetni. Annak tekintik, ami: nélkülözésnek. Igaz, a korábbi szembekötődést nehéz lenne tovább játszani, hiszen a romló gazdasági helyzet, az árak emelkedése, a növekvő munkanélküliség következtében egyre több család küszködik mindennapos megélhetési gondokkal, egyre több családot fenyeget a teljes eladósodással és fizetésképtelenséggel járó csőd. Az elmúlt időszakban világossá vált, hogy a többség által megszokott korábbi fogyasztási színvonalnak nem volt megfelelő gazdasági fedezete, s most romló életszínvonallal kell fizetnünk a korábbi felelőtlen költségsért. Már akinek fizetnie kell. Mindenestre a szegénység létét és növekvő méreteit immár nem tagadja senki. De mintha a tények tudomásulvétele beletörődést is sugallna: szegények vannak és egyre nagyobb számban lesznek, ám egyelőre nem sokat tehetünk értük. A „szerkezetváltás”, a „reprivatizáció”, a „tulajdonreform”, a „piacgazdaság” kialakítása áldozatokat követel, a munkanélküliség növekedése elkerülhetetlen. Aki tud piacul, vállalkozzon, aki nem, várjon, amíg a piacul tudók meg nem teremtik az általános jólétet. Elvégre szegényen, remény és esély nélkül is lehet élni, ha tudják,

hogy ezt kívánja a nemzet érdeke. „A válságból való kilábalás tetteket követel (...) amelyek véghezvitelére nem a sebeit nyalogató, a kívánságait hangoztató, hanem az áldozatokat vállaló integrált társadalom képes” — mondja a közgazdász. Hinnünk kell neki. Csak az nem egészen világos, hogy miként lesz a kettéhasadt társadalom vezényszóra integrált. A bankelnöknek ugyanis az a véleménye, hogy „az infláció egy nagy réteg számára sajnos teljesen indifferens (értsd közömbös), mivel számára az árak egy része így is elérhetetlen”. De lehet, hogy ennek így kell lennie, elvégre mindenki a maga szerencséjének a kovácsa. A filozófus például távlatilag sem „kívánja (...) az ún. »svéd modellt«, amely a szociális gondozók diktatúrájával helyettesítené a bolsevik párt-funkcionáriusok diktatúráját”. No nem, a diktatúrából elég volt! Akkor inkább hulljon a férgese! Vagy mégse?

Őszintén szólva nehéz helyzetben vagyunk, mert mi sem óhajtjuk a nemzet romlását, mi is szeretnénk hatékonyabb gazdaságot, szabadabb társadalmat, ám a szegények és elszegényedők sorsát mégsem tudjuk egyetlen kézlegyintéssel elintézni. Nem szívesen szállunk vitába az imént idézett szellemi tekintélyekkel, ám mégsem hiszünk, hogy „hárommillió koldussal” diadalmasan be lehet vonulni a liberális paradicsomba. Mi is tudjuk, hogy az ország gazdasági helyzete katasztrofális, ám szívünk szerint mégis elkerülnénk, hogy a szociális szempontokat szőröstül-bőröstül feláldozzák a piacosság és az eredeti tőkefelhalmozás oltárán. Éppen ezért félénken bár, de megkockáztatjuk: talán a gazdaság (és a nemzet) érdekeinek tiszteletben tartása mellett sem kell teljes mértékig lemondani a minimális szociális biztonság igényéről, talán nemcsak azoknak kell áldozatot hozni, akiknek nincsenek eszközeik érdekeik védelmére. Lehet, hogy rózsaszínű álmokat kergetünk, de bizonyos tényekkel akkor sem árt szembenézni.

A közeljövőben a lakberek radikális emelése várható. Következményeként a nagyvárosokban sok ezer család válhat fizetésképtelenné. Tegyük fel, hogy hajlandók áldozatot hozni, belátják, hogy csökkenteni kell az igényeket. Hova menjenek? Mindenféle lakásból hiány van. Az olcsó bérű lakásokból is. A tömeges hajléktalanság vagy áramtalanítás pedig még a szerkezetváltás, a piacosság közepette és érdekében sem tűnik igazán szerencsés megoldásnak. Ha meg akarjuk akadá-

*Az Újpesti Családsegítő Központ létminimum kiállítását 1989. október 17. és november 12. között mutatta be a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum.

lyozni az érintett családok eddigi életkereteinek teljes szétesését és az ezzel járó tragédiák sorozatát, fontolóra kell vennünk a lakásfenntartás jövedelmi szinthez igazodó normatív támogatását. Ehhez viszont társadalmi meg egyezésre kell jutni: az ország teherbíró képességét figyelembe véve milyen nagyságú és színvonalú lakás költségeihez járulhat hozzá az állam, és a hozzájárulást milyen jövedelmi szinthez kösse.

Közhely, hogy a mai adórendszer rendkívül hátrányosan érinti azokat a családokat, amelyekben magas az el-tartottak aránya. Kikristályosodóban van egy olyan álláspont, amely szerint ezt a hátrányt a felemelt összegű, árakhoz igazodó (indexált) és állampolgári jogon járó családi pótlékkal lehet a leghatékonyabban ellensúlyozni. Bevezetéséhez megint csak közmegegyezésre van szükség: milyen szempontok alapján határozzák meg az összegét, pontosan mit jelentsen az igazodás az árak változásához.

Már ma is vannak olyan távoli, eldugott falvak az országban, ahol a munkaképes korú lakosság tekintélyes hányada munkanélküli. Olyan vidékekről van szó, ahol a munkabérek is rendkívül nyomottak, s ennél fogva a munkanélküli segély összege elviselhetetlenül alacsony. Éppen ezért felvetődik a munkanélküli segély minimumának meghatározása.

Úgy véljük, ez a néhány példa is jól érzékelteti: akárhogyan is alakuljon a szociálpolitika az elkövetkezendő években, szükség van egy társadalmilag elfogadott „mérce”, amelyre támaszkodva ki lehet számítani az esetleges intézkedések várható költségeit és a vitás kérdésekben megalapozott állásfoglalást lehet kialakítani. Erre a célra egy megbízható, társadalmi vitára bocsájtott és ily módon szentesített jövedelmi minimum-számítás felel meg a legjobban. A fejlett nyugati országokban régóta végeznek ilyen számításokat, és az eredmények — így vagy úgy — befolyásolják a szociálpolitika gyakorlatát. A számítások mindenütt a szegénység fogalmához kapcsolódnak. Mivel a szegénység fogalma térben és időben változik, a szegénységhez kapcsolódó jövedelmi minimum meghatározására sem alakult ki egységes, nemzetközileg elfogadott számí-

tási módszer. A világ gazdaságilag fejlettebb területein általában már nem a létfenntartáshoz szükséges minimum meghatározása a cél, hanem olyan minimális jövedelmi szint megállapítása, ami — az adott ország társadalmi-gazdasági fejlettsége függvényében — szerény, de társadalmilag még elfogadható életkörülményeket biztosít. Ezt szokták a társadalmilag indokolt szükségletek minimumának (röviden társadalmi minimumnak) nevezni. Magyarországon ilyen számításokat a KSH egyszeri próbálkozásától (1968) eltekintve hivatalosan egészen a legutóbbi évekig nem végeztek. Amikor a Központi Statisztikai Hivatal 1985-ben — egy párthatározat nyomán — végre úgy döntött, hogy bevezeti a hivatalos és rendszeres minimum-számításokat, a fejlett országokhoz hasonlóan a társadalmi minimum meghatározását tűzte ki célul. A számítás a hivatal belügye maradt, társadalmi vitára nem bocsájtották, sőt egészen 1988-ig nyilvánosságra sem hozták.

Ezért az Újpesti Családsegítő Központ munkatársai 1988 elején úgy határoztak, hogy kiszámítják az újpesti társadalmi minimumot, azt nyilvános vitára bocsájtják, hogy a maguk szerény eszközeivel megpróbáljanak nyomást gyakorolni a számítások nyilvánossága és a szociálpolitika befolyásolása érdekében.

Azóta lényegesen megváltoztak a politikai viszonyok. Ma már a KSH is arra törekszik, hogy az érdekvédelmi szervezetek képviselőit bevonja a minimum-számításokkal kapcsolatos döntésekbe, és ezzel megteremtse a társadalmi ellenőrzés és konszenzus előfeltételeit. Ezek a változások óhatatlanul felvetik a kérdést: van-e értelme annak, hogy az ÚJCSAKÓ a maga kisipari módszereivel továbbra is kiszámítsa a jövedelmi minimumot. Úgy gondoljuk azonban, hogy amíg az alapelveket illetően nem született meg az egész társadalom számára elfogadható végső döntés, addig a különböző módszerekkel készült és eltérő eredményeket hozó számítások összevetése serkentheti és szélesítheti a társadalmi vitát, és jelentősen hozzájárulhat a társadalom széleskörű egyetértésével találkozó megoldás kialakításához.

(..)

ZSUZSA FERGE:**VARIOUS MODELS OF SOCIAL INTEGRATION**

Hungarian society is in deep crisis. One aspect of this crisis is that — in the terms of Luhmann, Habermas and Offe — both the institutions and mechanisms of *system-integration* and those of *social integration* have broken down. The lack of social integration means, more closely, social dis-integration on the one hand, and social segregation on the other. Both phenomena are present in Western market societies, too. However, due to the long rule of the totalitarian system, the degree of anomy is higher in Hungary than elsewhere. The study analyses the roots, the facts and the prospects of disintegration and segregation. Its hypothesis is that system-integrative mechanisms, esp. the market, are likely to start to function relatively soon. Social integration — the creation of new norms, rules, communities, etc. — is a long process requiring massive social action. Social movements against segregation would also be necessary, but this is a specially difficult issue.

FERENC BALIPAP:**THE HUNGARIAN SETTLEMENT**

Although a lot of criticism have been expressed in the recent years concerning the settlement movement, we think that there is some general lesson in it that can still be of use for us. Not only theoretical knowledge encourages us however, to think over again the experiences of the Hungarian settlement movement, there are other reasons in the practical work pushing us to do so. The study aims to examine all those elements of the settlement

that can be adapted in the work of the newly developed family supporting institutions.

KATALIN TARDOS:**THE FUNCTIONING OF OCCUPATIONAL REHABILITATION OF THE DISABLED IN HUNGARY**

— The Case of a Textile Factory

The article aims to examine to what extent the present system of occupational rehabilitation of disabled workers succeeds to fulfil its required preventive function. A survey was led among 157 disabled workers of a textile factory who were registered as rehabilitated workers. It turned out that only 29 percent of the workers had a change both in their job and in the traditional 3 shifts. On the other hand, 20 percent of the disabled workers continued working in 3 shifts and in the original job. Moreover, the administrative character of occupational rehabilitation increases among the newly rehabilitated workers. In this respect, the impact of the new legislation in 1986 was far from improving the situation. The obligation for industrial enterprises to employ at least 3 percent of disabled workers led to the increasing number of disabled people registered as rehabilitated, but did not bring any improvement in their conditions of employment. The low standard of working conditions, the necessity to maintain the given standard of income, the system of incentive wages are obstacles to achieve a greater degree of health prevention in the conditions of employing disabled workers. For this reason, in Hungary, at present, only the early exit from the labour market may provide a satisfactory solution for the disabled workers.

CONTENTS

STUDIES

- 3 **Zsuzsa Ferge:** Social Integration, Social Segregation and the Market
18 **Rudolf Meidner:** Our Ideas about the Third Way

HUNGARIAN REALITY

- 36 **Katalin Tardos:** Employment Rehabilitation
52 **László Katona–Judit Szabó:** „Funeral, Firing Wood, Day-Time Home . . . What is Social Assistance Needed for?

FROM THE HISTORY OF SOCIAL POLICY

- 58 **Ferenc Balipap:** The History of the Hungarian Settlement II.

EDUCATION

- 65 **Gábor Szöllösi:** New Social Work Education Starts in Szekszárd
78 **Katalin Pik:** About the Education of Social Workers in West-Berlin

LEGAL ISSUES

- 85 **László Szücs:** Apocrif Documents

CITIZEN MOVEMENTS – VOLUNTARY ORGANIZATIONS

- 92 „As if He were living in a Glass Bell” – An Interview with the Child-Psychiatrist Anna Balázs
98 A Document of the Foundation „Support”

REVIEWS

- 101 **Katalin Lévai:** Human Reform

INFORMATION – SERVICES

- 103 **Gábor Hegyesi–Katalin Talyigás–Erzsébet Visy:** About the Establishment of a New College of Social Affairs
106 From the Catalogue of the Exhibition „Subsistence Level”

103 From the Catalogue of the Exhibition "Subsistence Level"
 Establishment of a New College of Social Affairs
 Kócsk István—Katalin Tóth—Eszter Vaj: About the

101 Katalin Tóth: Human Relations
 REVIEWS

98 A Document of the Foundation "Support"
 the Child-Foundation "Anna Borók"

92 The Interview with the "Globe Ball" — An Interview with
 CITIZEN MOVEMENTS — VOLUNTARY ORGANIZATIONS

87 The "Globe Ball" Document

LEGAL ISSUES

75 Katalin Tóth: About the Educational Social Work in West Berlin
 Gábor Székely: New Social Work Education Starts in Scotland

EDUCATION

The History of the Funds in Settlement
 HISTORY OF SOCIAL POLICY

67 The "Globe Ball" Document
 Social Assistance Needed for
 Fugati Firing Wood Dairies

60 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

57 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

54 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

51 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

48 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

45 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

42 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

39 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

36 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

33 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

30 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

27 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

24 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

21 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

18 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

15 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

12 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

9 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

6 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

3 Social Work in the "Globe Ball" Document
 Social Work in the "Globe Ball" Document

Jegyzet

1. SZÁMÚ ...

2. SZÁMÚ ...

3. SZÁMÚ ...

4. SZÁMÚ ...

5. SZÁMÚ ...

6. SZÁMÚ ...

7. SZÁMÚ ...

8. SZÁMÚ ...

9. SZÁMÚ ...

10. SZÁMÚ ...

11. SZÁMÚ ...

12. SZÁMÚ ...

13. SZÁMÚ ...

14. SZÁMÚ ...

15. SZÁMÚ ...

16. SZÁMÚ ...

17. SZÁMÚ ...

18. SZÁMÚ ...

Jegyzet

E SZÁMUNK SZERZŐI

BALIPAP FERENC

népművelő, Dombóvár, Művelődési Központ és Könyvtár

FERGE ZSUZSA

szociológus, ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet
Szociálpolitikai Tanszék

HEGYESI GÁBOR

szociológus, ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet
Szociálpolitikai Tanszék

KATONA LÁSZLÓ

népművelő, Cigány Szociális és Művelődési Módszertani Központ

LÉVAI KATALIN

szociológus, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület

RUDOLF MEIDNER

közgazdász, Arbeitsliv Centrum Stockholm

PIK KATALIN

szociológus, MTA Szociológiai Kutató Intézet

SZABÓ JUDIT

szociológus, Fővárosi Tanács V. B. Egészségügyi és Szociálpolitikai
Főosztály

SZÖLLŐSI GÁBOR

jogász, Kaposvári Tanítóképző Főiskola Szekszárdi Tagozata

SZÜCS LÁSZLÓ

jogász, ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet
Szociálpolitikai Tanszék

TALYIGÁS KATALIN

szociológus, ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézete
Szociálpolitikai Tanszék

TARDOS KATALIN

szociológus, MTA Szociológiai Kutató Intézet

TAUSZ KATALIN

szociológus, ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet
Szociálpolitikai Tanszék

VISY ERZSÉBET

geográfus, Városszépítési Tudományos és Tervezési Iroda

50- Ft

